GÖTEBORGS UNIVERSITET

Att ta plats som läsare

Om mötet mellan kropp, plats och text i betydelseskapandet

Per Holmberg

Nordisk SFL-workshop 8, den 12-13 november 2012
Syddansk Universitet, Odense

Skrift ändrar interpersonella förutsättningar

Skrift ändrar interpersonella förutsättningar

TAL	SKRIFT
• relation mellan kroppar	• relation till skriftartefakt

Skrift ändrar interpersonella förutsättningar

TAL	SKRIFT
• relation mellan kroppar	• relation till skriftartefakt
• relation mellan kroppar tillåter rörelse i rummet	• relation till skriftartefakt begränsar rörelsefrihet (= plats)

Skrift ändrar interpersonella förutsättningar

TAL	SKRIFT
• relation mellan kroppar	• relation till skriftartefakt
• relation mellan kroppar tillåter rörelse i rummet	• relation till skriftartefakt begränsar rörelsefrihet (= plats)
• relationen kan i princip vara icke-hierarkisk	• relationen är principiellt assymmetrisk: skriftartefakten kräver ständigt respons, svarar sällan, men är lättare att ”lura”

Två exempel

SVERIGE
2
KR
ROKSTENEN

Teoretiska fragment

Teoretiska fragment

- “Space is fundamental in any form of communal life; space is fundamental in any exercise of power” (Foucault 1984)

Teoretiska fragment

- “Space is fundamental in any form of communal life; space is fundamental in any exercise of power” (Foucault 1984)
- “Public signs both reflect and regulate the structure of the space in which they operate.” (Blommaert & Huang 2010: 3)

Teoretiska fragment

- “Space is fundamental in any form of communal life; space is fundamental in any exercise of power” (Foucault 1984)
- “Public signs both reflect and regulate the structure of the space in which they operate.” (Blommaert & Huang 2010: 3)
- ”Läsakten har formen av ett övergrepp, den utgör ett ’symboliskt våld, gentemot det bara existerar ett enda vapen: att vägra läsa.” (Svenbro 1999: 20)

Teoretiska fragment

- “Space is fundamental in any form of communal life; space is fundamental in any exercise of power” (Foucault 1984)
- “Public signs both reflect and regulate the structure of the space in which they operate.” (Blommaert & Huang 2010: 3)
- ”Läsakten har formen av ett övergrepp, den utgör ett ’symboliskt våld, gentemot det bara existerar ett enda vapen: att vägra läsa.” (Svenbro 1999: 20)
- ”…it [space] is semiotically construed and coordinated by the [interpersonal] exchange processes (Thibault 1994: 63)

Skrift reglerar rummets sociala struktur

Skrift reglerar rummets sociala struktur

genom

1. att anvisa läsare plats
2. att begränsa läsarens rörelsefrihet
3. att ta läsarens röst i anspråk
4. att kräva läsarens respons

Runstenen

1. Hur läsaren anvisas plats

1. Hur läsaren anvisas plats

1. Hur läsaren anvisas plats

1. Hur läsaren anvisas plats

2. Hur läsarens rörelsefrihet begränsas

2. Hur läsarens rörelsefrihet begränsas

2. Hur läsarens rörelsefrihet begränsas

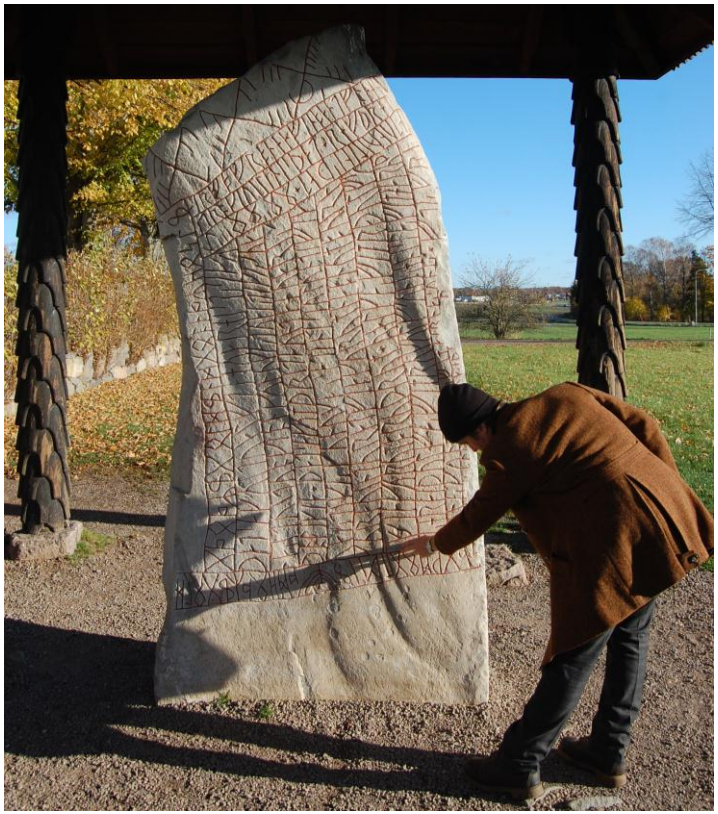

2. Hur läsarens rörelsefrihet begränsas

2. Hur läsarens rörelsefrihet begränsas

2. Hur läsarens rörelsefrihet begränsas

3. Hur läsarens röst tas i anspråk

3. Hur läsarens röst tas i anspråk

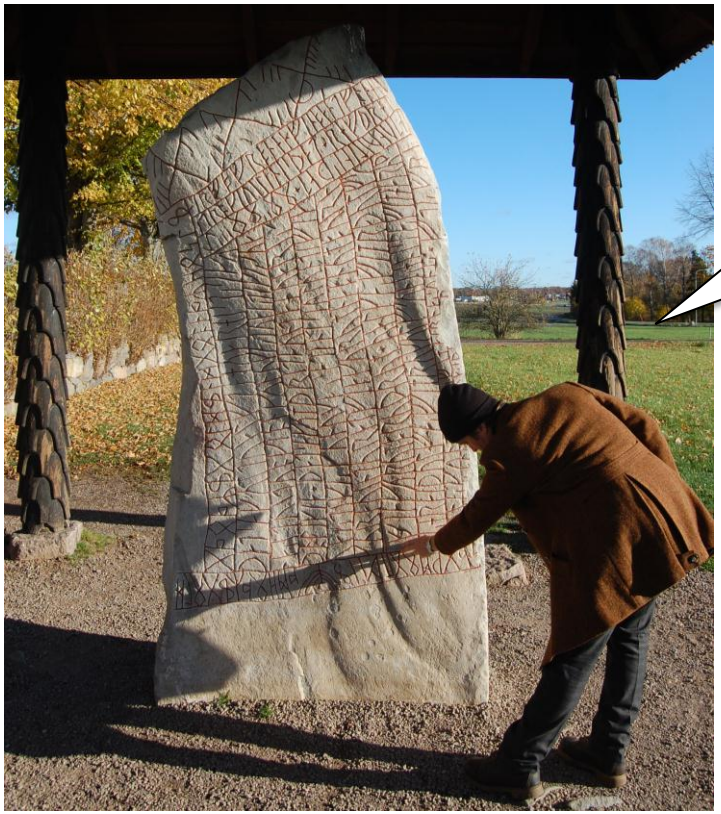

that sagum
threttaunda …

sägom (dvs. låt oss
säga) det
för det trettonde …

3. Hur läsarens röst tas i anspråk

… hvariR tvaiR tigiR kununga R satin …

…var tjugo konungar satt …

4. Hur läsarens röst tas i anspråk

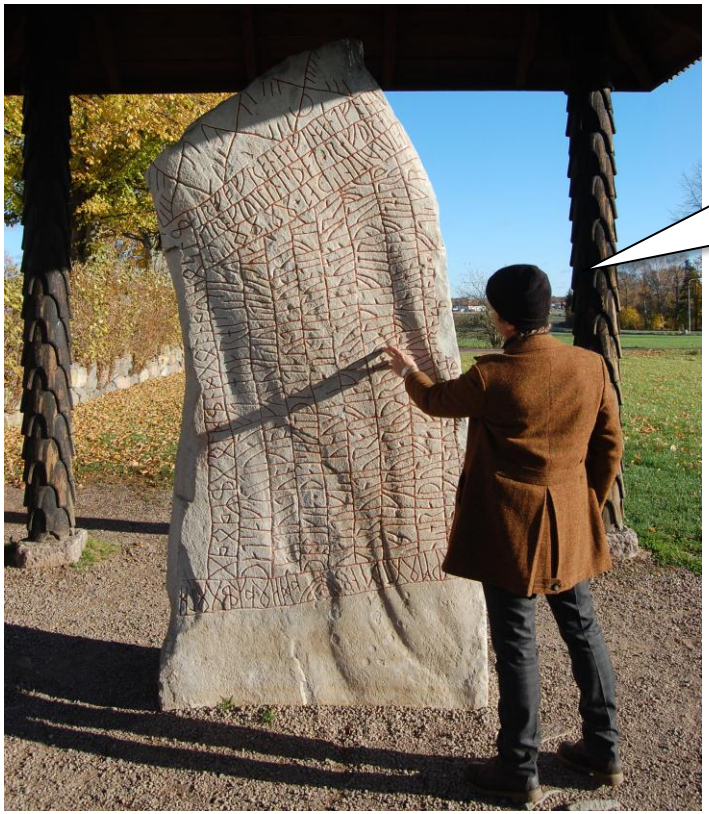

… at siolundi
fiagura vintur …

… på Själland
under fyra vintrar…

3. Hur läsarens röst tas i anspråk

4. Hur läsaren krävs på respons

4. Hur läsaren krävs på respons

4. Hur läsarens krävs på respons

påstående		→ bekräftelse
påstående		→ bekräftelse
uppmaning	[fråga: vilka …?]	→ svar
uppmaning	[fråga: vem …?]	→ svar
påstående		→ bekräftelse
påstående		→ bekräftelse
uppmaning	[fråga: var …?]	→ svar
uppmaning	[fråga: vilka …?]	→ svar
uppmaning	[fråga: vem …?]	→ svar
uppmaning	[fråga: åt vilken …?]	→ svar
[…]		
uppmaning	[åkallan]	→ åkallan

4. Hur läsarens krävs på respons

påstående		→ bekräftelse
påstående		→ bekräftelse
uppmaning	[fråga: vilka …?]	→ svar
uppmaning	[fråga: vem …?]	→ svar
påstående		→ bekräftelse
påstående		→ bekräftelse
uppmaning	[fråga: var …?]	→ svar
uppmaning	[fråga: vilka …?]	→ svar
uppmaning	[fråga: vem …?]	→ svar
uppmaning	[fråga: åt vilken …?]	→ svar
[…]		
uppmaning	[åkallan]	→ åkallan

HÄR

Skrift skapar plats

Skrift skapar plats

HÄR

INTERPERSONELLT

Skrift skapar plats

HÄR
HÄR
HÄR

TEXTUELLT
INTERPERSONELLT
IDEATIONELLT

Skrift skapar plats

Skrift skapar plats

INTERPERSONELLT:
Efter Vämod står dessa runor
[BEKRÄFTA HÄR!]

Sägom var tjugo konungar satt på Själland
[SVARA HÄR!]

Skrift skapar plats

INTERPERSONELLT:
Efter Vämod står dessa runor
[BEKRÄFTA HÄR!]

Sägom var tjugo konungar satt på Själland
[SVARA HÄR!]

IDEATIONELLT:
Efter Vämod står [HÄR] dessa runor

Skrift skapar plats

INTERPERSONELLT:
Efter Vämod står dessa runor
[BEKRÄFTA HÄR!]

Sägom var tjugo konungar satt på Själland
[SVARA HÄR!]

IDEATIONELLT:
Efter Vämod står [HÄR] dessa runor

…tjugo konungar satt [DÄR] på Själland

Skrift skapar plats

INTERPERSONELLT:
Efter Vämod står dessa runor
[BEKRÄFTA HÄR!]

Sägom var tjugo konungar satt på Själland
[SVARA HÄR!]

IDEATIONELLT:
Efter Vämod står [HÄR] dessa runor

…tjugo konungar satt [DÄR] på Själland

TEXTUELLT:
Efter Vämod står [HÄR] dessa runor

Klassrummet

1. Hur läsaren anvisas plats

1. Hur läsaren anvisas plats

1. Hur läsaren anvisas plats

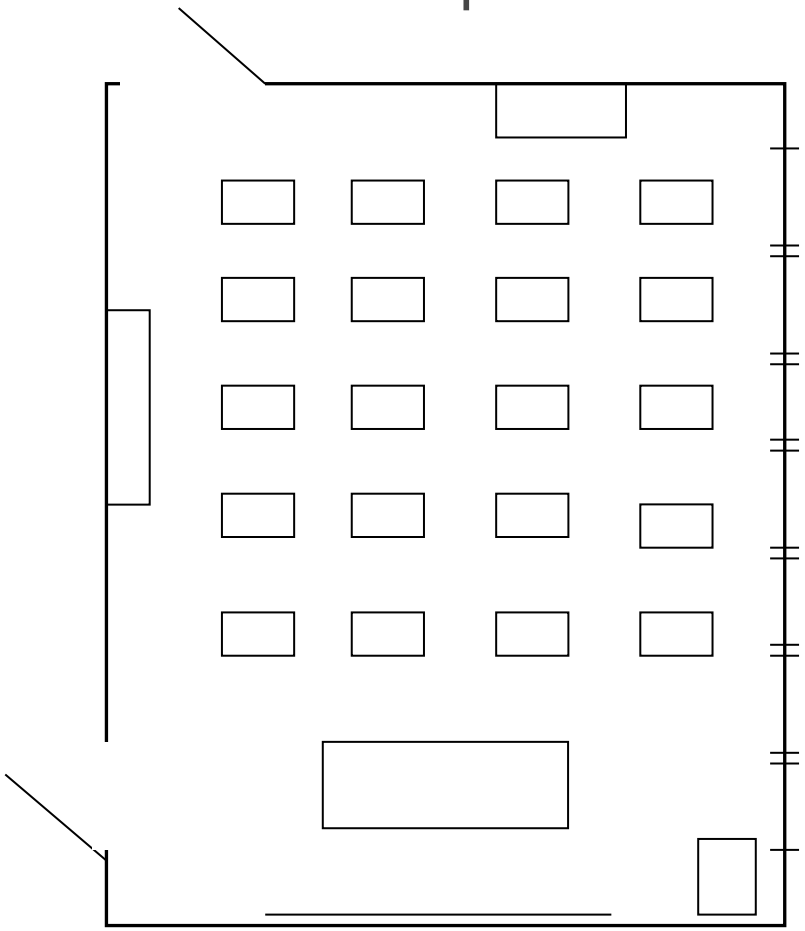

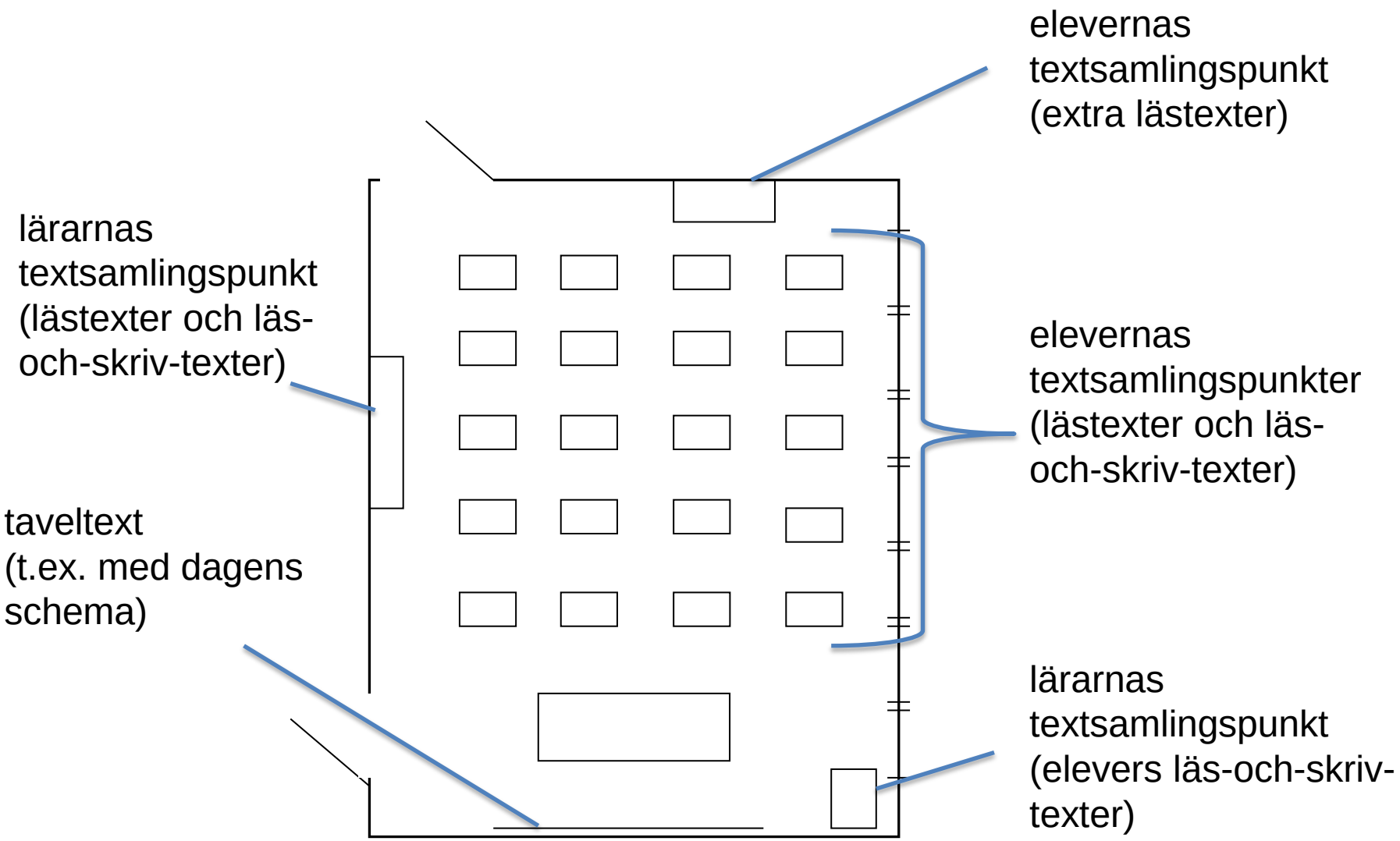
elevernas textsamlingspunkt (extra lästexter)
lärarnas textsamlingspunkt (lästexter och läs-och-skriv-texter)
elevernas textsamlingspunkter (lästexter och läs-och-skriv-texter)
taveltext (t.ex. med dagens schema)
lärarnas textsamlingspunkt (elevers läs-och-skriv-texter)

elevernas textsamlingspunkt (extra lästexter)

lärarnas textsamlingspunkt (lästexter och läs-och-skriv-texter)

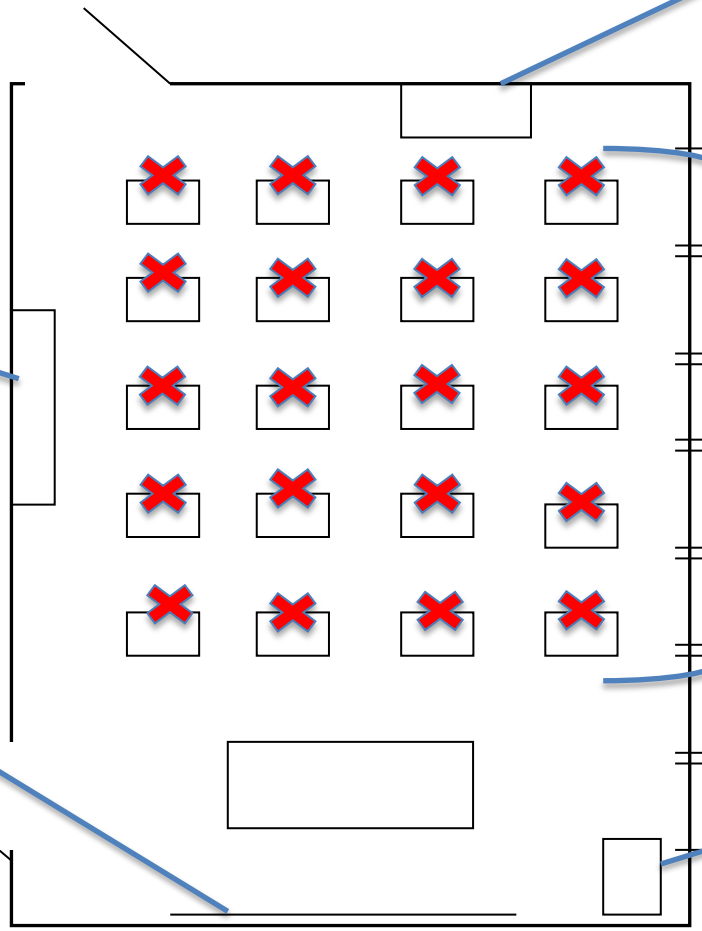

elevernas textsamlingspunkter (lästexter och läs-och-skriv-texter)

taveltext (t.ex. med dagens schema)

lärarnas textsamlingspunkt (elevers läs-och-skriv-texter)

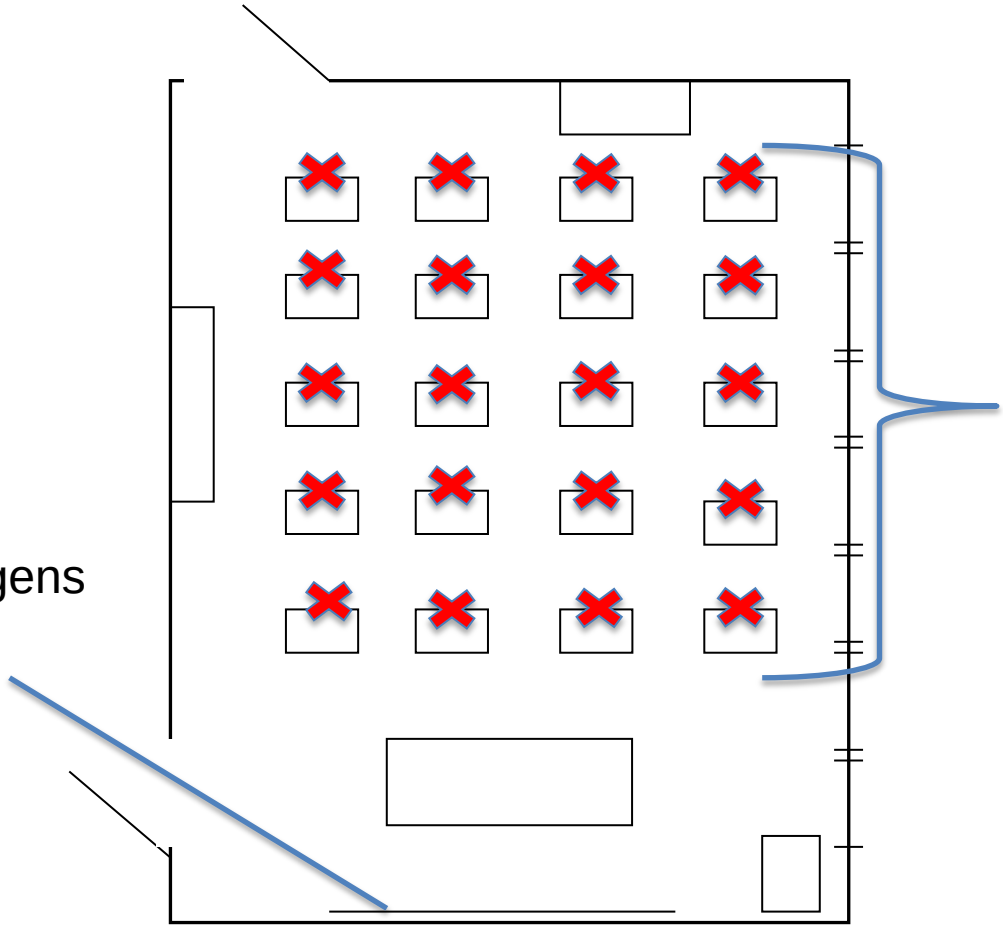

elevernas textsamlingspunkter (elevers läs-och-skriv-texter)

taveltext (t.ex. med dagens schema)

2. Hur läsarens rörelsefrihet begränsas

2. Hur läsarens rörelsefrihet begränsas

Händer och penna mot ”läs-och-skrivtext”

2. Hur läsarens rörelsefrihet begränsas

Händer och penna mot ”läs-och-skrivtext”

Blicken växlar till ”lästext”

2. Hur läsarens rörelsefrihet begränsas

Händer och penna mot ”läs-och-skrivtext”

Blicken växlar till ”lästext”

Fötterna undviker markkontakt

2. Hur läsarens rörelsefrihet begränsas

Läraren kommer vid tecken på att läsarbete upphört
t.ex. handuppräckning,
för mycket (eller för lite) rörelser eller tal

3. Hur läsarens röst tas anspråk

3. Hur läsarens röst tas anspråk

elevers
växelvisa
högläsning

sång

talkör

härmning av läraren

lärarens
högläsning

4. Hur läsaren krävs på respons

4. Hur läsaren krävs på respons

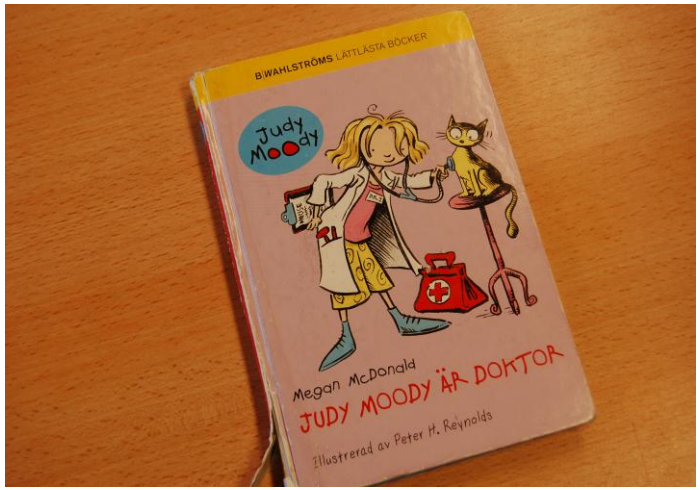

<u>Lästext</u>
Utspelsdrag: påståenden
(frågor/uppmaningar
sällan till läsaren)

Respons: notering i boklista

4. Hur läsaren krävs på respons

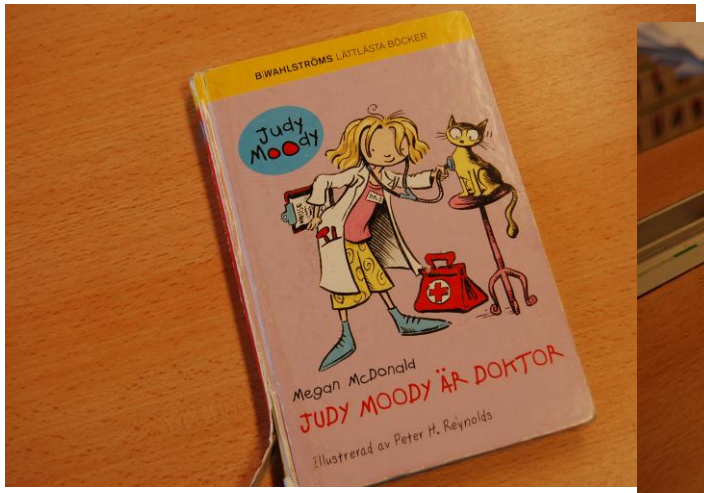

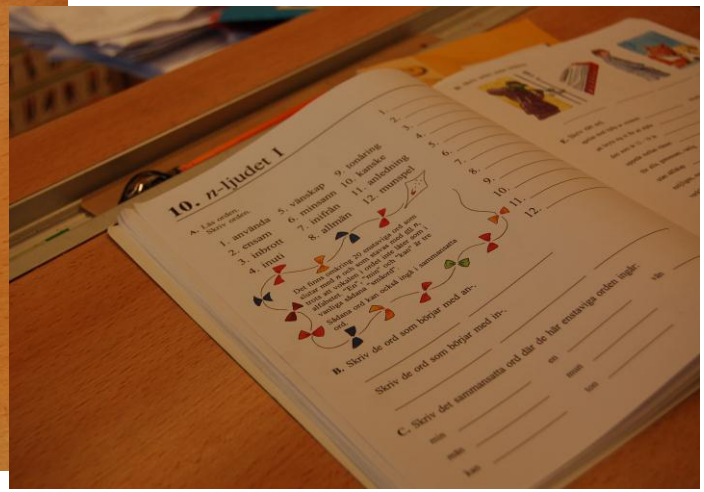

Lästext
Utspelsdrag: påståenden (frågor/uppmaningar sällan till läsaren)

Läs-och-skriv-text
Utspelsdrag: frågor/uppmaningar

Respons: svar på tom rad

Respons: notering i boklista

4. Hur läsaren krävs på respons

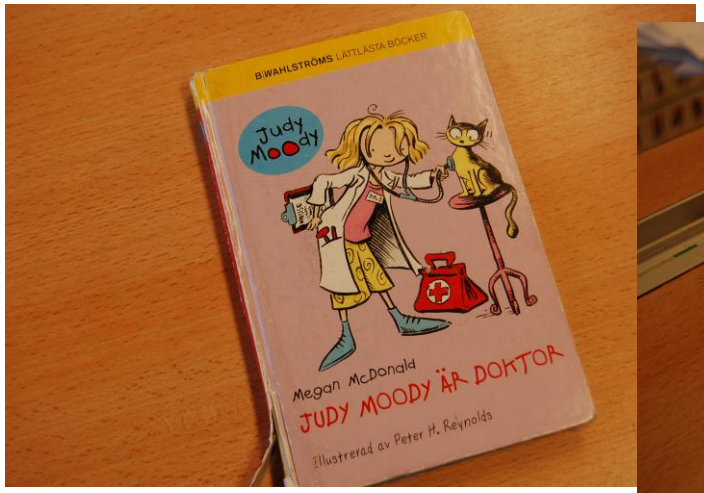

Lästext
Utspelsdrag: påståenden (frågor/uppmaningar sällan till läsaren)

Respons: notering i boklista

Läs-och-skriv-text
Utspelsdrag: frågor/uppmaningar

Respons: svar på tom rad

Lästext med skrivtext
Utspelsdrag: påståenden följs av frågor/uppmaningar

Respons: svar i separat häfte

4. Hur läsaren krävs på respons

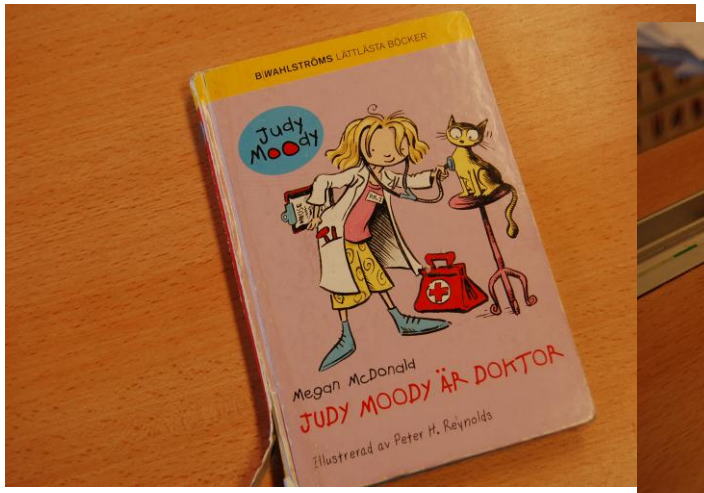

<u>Lästext</u>
Utspelsdrag: påståenden (frågor/uppmaningar sällan till läsaren)

Respons: notering i boklista

<u>Läs-och-skriv-text</u>
Utspelsdrag: frågor/uppmaningar

Respons: svar på tom rad

<u>Lästext med skrivtext</u>
Utspelsdrag: påståenden följs av frågor/uppmaningar

Respons: svar i separat häfte

Skrift skapar plats

Skrift skapar plats

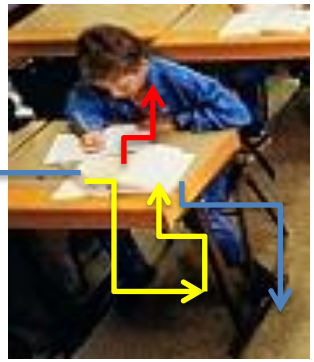

HÄR

HÄR

HÄR

DÄR

Skrift skapar plats

HÄR

LÄS, SKRIV, SJUNG, SVARA, BEKRÄFTA HÄR!

Skrift skapar plats

HÄR

~~HÄR~~

LÄS, SKRIV, SJUNG, SVARA, BEKRÄFTA HÄR!

Skrift skapar plats

HÄR

”HÄR”

LÄS, SKRIV, SJUNG, SVARA, BEKRÄFTA HÄR!

En snickargubbe här bor i staden [”HÄR”], han snickrar saker till alla barnen.

Skrift skapar plats

HÄR

LÄS, SKRIV, SJUNG, SVARA, BEKRÄFTA HÄR!

DÄR

”HÄR”

En snickargubbe här bor i staden [”HÄR”], han snickrar saker till alla barnen.

Bohuslän
Ett populärt sommarnöje bland barnen [DÄR] i Bohuslän är att fiska krabbor.

Skrift skapar plats

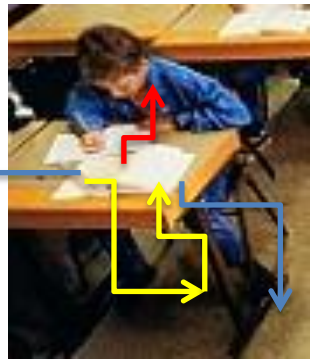

HÄR

HÄR

”HÄR”

DÄR

Hur lång är krokodilen [HÄR]?

LÄS, SKRIV, SJUNG, SVARA, BEKRÄFTA HÄR!

En snickargubbe här bor i staden [”HÄR”], han snickrar saker till alla barnen.

Bohuslän
Ett populärt sommarnöje bland barnen [DÄR] i Bohuslän är att fiska krabbor.

Skrift skapar plats

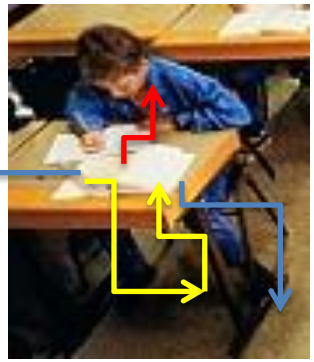

HÄR

HÄR

HÄR

DÄR